

FRA pranešimas spaudai

Viena, 2012 m. birželio 7 d.

Nepaisant teisės aktų, praktikoje neįgaliųjų teisės neįgyvendinamos

Nepaisant to, kad JT neįgaliųjų teisių konvenciją ratifikavo ES ir jos 21 valstybė narė, žmonės, turintys proto negalią ir psichinės sveikatos problemų, vis dar diskriminuojami. Šių dviejų žmonių grupių atskirtį ir diskriminaciją atskleidžia dvi naujos FRA ataskaitos. Jose pabrėžiama, jog būtina pereiti nuo tokių asmenų apgyvendinimo institucijose prie galimybių jiems gyventi bendruomenėje ir performuluoti įstatymus bei politiką, kuri užtikrintų didesnę jų įtrauktį. Abi ataskaitos bus pristatomos konferencijoje „Autonomija ir įtrauktis“, vykstančioje 2012 m. birželio 7–8 d. Kopenhagoje.

„Kad būtų įgyvendintos 80 milijonų žmonių su negalia teisės Europoje, dar daug ką reikia nuveikti. JT neįgaliųjų teisių konvencija nubrėžia didelių užmojų kelią, siekiant pagerinti neįgaliųjų padėtį. Dabar mūsų iššūkis – tuos užmojus įgyvendinti, – sako FRA direktorius Morten Kjaerum. – FRA tyrime parodyta, kad pagrindinės neįgaliųjų teisės nėra įgyvendinamos taip, kaip numatyta teisės aktuose, ypač pradėjus jausti taupymo poveikį. Šis tyrimas suteikia pagrindą diskusijoms apie praktines priemones, kurios pakeistų jų kasdienį gyvenimą“.

1) Ataskaita „Pasirinkimas ir kontrolė. Teisė gyventi savarankiškai“

Išnagrinėjus proto negalią ir psichinės sveikatos problemų turinčių žmonių savarankiško gyvenimo patirtį devyniose ES valstybėse narėse, nustatyta, kad **kasdieniame gyvenime** jie dažnai susiduria su **sunkumais**. Pagrindinės problemos yra šios:

- įstatymai ir politinės priemonės neužtikrina žmonių su negalia galimybės gyventi savarankiškai;
- neigiamas požiūris ir išankstinis nusistatymas trukdo pripažinti žmonių su negalia indėlį į visuomenę;
- užimtumo galimybių trūkumas, lemia tai, kad žmonės su negalia priklauso nuo valstybės paramos ir pašalpų.

Ataska rodo, kad galimybes gyventi savarankiškai galima sėkmingai įgyvendinti, sumažinus žmonių su negalia **apgyvendinimą institucijose** bei kartu vykdant **socialinės politikos reformą** švietimo, sveikatos priežiūros, užimtumo ir asmens pragyvenimo galimybių srityse. Kuriant tokią politiką, turi dalyvauti ir žmonės su negalia.

„Kurdami įstatymus ir politiką, ministerijų ir valdžios institucijų darbuotojai turėtų kalbėti su tokiais žmonėmis kaip aš. Jie turėtų mūsų klausiti, ko mes norime ir ko mums reikia, o ne kurti sunkumus mūsų gyvenime“. (Per tyrimą apklausto 32 metų vyro nuomonė, (Bulgarija)).

2) Ataskaita „Psichinės sveikatos problemų turinčių asmenų priverstinis apgyvendinimas institucijoje ir priverstinis gydymas“

Antroje FRA ataskaitoje pabrėžiama, kad, vadovaujantis Neįgaliųjų teisių konvencija, **priverstinį apgyvendinimą institucijose ir priverstinį gydymą reglamentuojančiuose įstatymuose** turi būti atsižvelgiama į pagrindines teises. Nors visos ES valstybės narės turi šiuo atžvilgiu būtiniausius saugiklius, FRA surinkti duomenys rodo, kad priverstinio apgyvendinimo ir gydymo patirtis yra **labai neigiama** dėlto, kad:

- neįgaliesiems trūksta informacijos, o tais atvejais, kai su jais būtų galima tartis, su jais nesitariama, todėl jie neturi galimybės kontroliuoti to, kas su jais vyksta;
- gydymo metu neįgalieji patiria baimę ir pažeminimą.

Į gyvenimą institucijose ir gydymą savo noru žiūrima palankiau.

Abi FRA ataskaitos teikia pagrindo ES ir valstybių narių diskusijoms apie tai, kaip apsaugoti ir įgyvendinti neįgaliųjų teises; vykdydamos savo prievoles pagal Neįgaliųjų teisių konvenciją, ES ir valstybės narės gali remtis šiomis ataskaitomis.

Išsamios ataskaitos skelbiamos:

- ataskaita „Psichinės sveikatos problemų turinčių asmenų priverstinis apgyvendinimas institucijose ir priverstinis gydymas“ skelbiama: [\(hyperlink title\)](#)
- ataskaita „Pasirinkimas ir kontrolė. Teisė gyventi savarankiškai. Proto negalija ir psichinės sveikatos problemų turinčių asmenų patirtis devyniose ES valstybėse narėse“ skelbiama [\(hyperlink title\)](#)

Pastabos redaktoriams:

- 2008 m. gegužės mėn. įsigaliojusią JT neįgaliųjų teisių konvenciją iki šiol ratifikav0 [21 ES valstybė narė ir pati ES](#). Tai pirmasis teisiškai įpareigojantis žmogaus teisėms skirtas tarptautinis dokumentas, kurį yra pasirašiusi ES. Šioje konvencijoje reikalaujama, kad be kitų prievolių susitariančioji šalis visiems žmonėms su negalia užtikrintų realias galimybes gyventi savarankiškai ir remtų jų dalyvavimą bendruomenėje taip, kaip ir visus kitus asmenis.
- Psichinės sveikatos problemos, tokios kaip depresija, manijos-depresijos ligos, dėmesio deficito, hiperaktyvumo, nerimastingumo ir valgymo sutrikimai, šizofrenija ir elgesio sutrikimai, gali paveikti žmogaus mintis, kūną, jausmus ir elgesį.

- Proto negalia yra nuolatinė būklė, kuriai būdingi daug mažesni nei vidutiniški protiniai sugebėjimai, kurie lemia ribotą protinę veiklą ir ribotą elgesio lankstumą. Su proto negalia gimstama, arba ji pasireiškia iki 18 gyvenimo metų. Proto negalios pavyzdžiai: Aspergerio sindromas, autizmas ir Dauno sindromas.
- Ataskaita „Pasirinkimas ir kontrolė“ atspindi devyniose šalyse – Bulgarijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Graikijoje, Vengrijoje, Latvijoje, Rumunijoje ir Jungtinėje Karalystėje – atliktų tyrimų rezultatus.
- Ataskaitoje „Priverstinis apgyvendinimas institucijoje ir priverstinis gydymas“ lyginamuoju būdu analizuojami 27 ES valstybių narių įstatymai ir asmeninė neįgaliųjų patirtis tose devyniose šalyse, kuriose atlikti ataskaitoje „Pasirinkimas ir kontrolė“ apžvelgti tyrimai.
- Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) įgaliota teikti faktais pagrįstas konsultacijas ES ir nacionaliniams sprendimų priėmėjams ir taip prisidėti prie informatyvesnių, tvirtu pagrindu paremtų diskusijų ir politikos pagrindinių teisių srityje.

Dėl išsamesnės informacijos kreipkitės į FRA žiniasklaidos grupę

El. paštas: media@fra.europa.eu

Tel.: +43 1 580 30 642